

“Mi od borbe za Neretvu, Bunu i Bunicu nećemo odustati. U svakom trenutku ima nas pet stotina koji smo spremni svojim tijelima braniti ovu ljepotu pred bagerima. Izgradnja hidroelektrana na ovim rijekama nije priča lokalnog karaktera, već čitave Bosne i Hercegovine. Ukoliko se ovo dogodi, onda budite sigurni da će svaka rijeka u našoj državi biti izbetonirana zbog nečijih ličnih interesa.” Oliver Arapović, predsjednik udruge Majski cvijet.

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Hercegovačko-neretvanskog kantona donijelo je u oktobru 2014. godine odluku o davanju koncesije za korištenje voda Bune i Neretve za proizvodnju električne energije. Ovom odlukom predviđena je izgradnja dvije mini hidroelektrane Buna 1 i Buna 2. Od tog trenutka počinje borba ekoloških udruženja i lokalne zajednice za očuvanje hercegovačkog prirodnog bogatstva i ekosistema rijeka Bune, Bunice i Neretve.

Hidroelektrane na spomenicima prirode

Na lokalitetu Bunskih kanala, početkom juna ove godine trebala je početi gradnja dvije mini hidroelektrane (MHE), kapaciteta do pet megavata. Kompletan projekt vrijedan je oko 10 miliona KM. Međutim, Oliver Arapović, predsjednik udruge Majski cvijet i jedan od koordinatora 29 ekoloških udruženja za zaštitu Bune, Bunice i Neretve, napominje da je prilikom izdavanja koncesije i okolišne dozvole investitoru Hercegovina - građevinsko zanatstvo zanemareno da se ovaj lokalitet nalazi na dijelu toka Neretve koji je proglašen spomenikom prirode. Također, ova lokacija se nalazi u registru prirodne baštine Hercegovačko-neretvanskog kanala, a u ribarskoj osnovi proglašena je zaštićenim posebnim staništem. Arapović kaže: “Na početku je bilo 19 udruga, sada nas ima 28. S nama u ovoj borbi je i Geografski institut iz Sarajeva, na čelu s profesorom Murizom Spahićem. On je pisao svim relevantnim institucijama koje su izdavale dokumente za gradnju mini elektrana Buna 1 i Buna 2 te im objasnio da je taj lokalitet spomenik prirode, koliko je on vremenski nastajao, od kakvog je značaja i šta se na njemu može primijeniti ubuduće. Ovo je jedna od najpogubnijih stvari. Ukoliko se na tom spomeniku prirode naprave hidroelektrane, to će značiti trajno uništenje prirode, ribe i ljudi na ovom području.”

Prema mišljenju prof. Muriza Spahića, ukoliko se dozvoli izgradnja MHE Buna 1 i Buna 2, drastično će se promijeniti prirodni ambijent, a time bi se ugrozio hidrološki i biološki habitus na ušću Bune u Neretvu.

“Na bazi istraživanja koja mi posjedujemo i na bazi projekata koji su napravljeni, posebno okolišnoj dozvoli, postoji velika nesuglasica između onoga što je prirodni ambijent i onoga što se tim projektima želi uraditi. U tom kontekstu bilo je dosta pitanja na koja izvođači nisu dali svoje odgovore. Odgovori se moraju zasnivati na bazi procjena, a procjena se morala

raditi u okviru okolišne dozvole. Dakle, koje bi probleme imali u talasima visokih voda kada bi se izgradile dvije mini hidroelektrane jer bi podigle vodni sistem rijeke Neretve, a time i Bune? Da li bi došlo do plavljenja i koliko bi bilo plavljenje imanja stanovnika Bune, a s druge strane, šta bi se dogodilo sa sedrom koja u tom segmentu nastaje?”

Studiju o procjeni uticaja na okoliš, na osnovu koje je Federalno ministarstvo okoliša i turizma izdalo okolišnu dozvolu, izradio je Građevinski fakultet u Mostaru na inicijativu Vlade HNK i investitora. Prof. Spahić smatra da se prilikom izrade ove studije, a zbog zarade, nije u dovoljnoj mjeri vodilo računa o zaštiti prirodnog bogatstva.

“Oni koji naručuju te projekte, a i oni koji to rade, ne vode dovoljno računa o prirodi zbog zarade. Interesantno je da je okolišni program radio investitor, što ne postoji nigdje na svijetu. Ja bih volio da se desi jedan konkretan razgovor na bazi revizije projekta pa da još jednom razmotrimo sva pitanja koja se odnose na ono što su oni predviđeli u studiji i na osnovu onoga što mi govorimo. Međutim, oni se oglašuju na inicijativu da se razgovara.” Sve po zakonu?

Oliver Arapović napominje da su odluke o davanju koncesija donešene van zakonske procedure, kao i dobijanje okolišne dozvole izdate od Federalnog ministarstva okoliša i turizma za najavljenju izgradnju mini hidroelektrana.

“HNŽ je 23. 10. 2014. izdala koncesiju za gradnju elektrana. Po zakonu, prvo ide suglasnost pa onda koncesija, a oni su sve radili suprotno. Nakon toga, 9. 7. 2015. godine, organizirali su javnu raspravu na kojoj je lokalno stanovništvo negodovalo i jasno reklo da ne želi takvu infrastrukturu na lokalitetu Bune i Neretve. Uposlenici Federalnog ministarstva okoliša i turizma, koji su i vodili javnu raspravu, uzeli su potpise i e-mail adrese prisutnih uz obećanje da će im dostaviti zapisnik. Međutim, to se nikada nije dogodilo.”

Kako Arapović ističe, prilikom izdavanja okolišne dozvole za izgradnju MHE Buna 1 i Buna 2, Federalno ministarstvo okoliša i turizma, na čelu s ministricom Editom Đapo, nije uvažilo primjedbe ekoloških udruženja.

“Nisu uvažili nikakve komentare koje je poslala udruga Majski cvijet. Šesnaestog oktobra 2015. godine imali smo sastanak s ministrom poljoprivrede HNŽ-a Donkom Jovićem, Mirjanom Kovač iz Ministarstva okoliša i turizma te predstavnicima investitora Hercegovina – građevinsko zanatstvo na kojem smo jasno rekli da na ovom lokalitetu ne želimo nikakvu gradnju. Međutim, u Ministarstvo okoliša otišao je drugi zapisnik, koji je sačinio Donko Jović. Također, nije nam dat uvid u kompletnu dokumentaciju za izdavanje okolišne dozvole iako smo u Ministarstvo okoliša u Sarajevu deset puta službeno slali zahtjev za pristup informacijama.”

Zbog kršenja Zakona o slobodi pristupa informisanju te zanemarivanja stavova lokalne

zajednice, s ciljem zaštite rijeka Bunice, Bune i Neretve, koordinacija NVO je zakonskim putem zatražila poništenje okolišne dozvole. Arapović ističe da će pokrenuti i tužbe protiv rješenja o koncesiji.

“Čudi nas da je Donku Jovića izabrao narod, jer vidimo da se on stavio kao glasnogovornik jedne firme i jednog privatnika, a trebao bi raditi u ime naroda. Mi nemamo ništa protiv investitora. U ovakvom slučaju, jedini gubitnik bude investitor koji želi da uloži novac. Problem je Vlada HNŽ-a koja mu je izdala dozvolu na lokalitetu gdje se ne smije graditi. Imamo informacije od naše pravne službe da ćemo oboriti okolišnu dozvolu. Također, pokrenut ćemo i tužbe protiv rješenja koje je županija donijela o koncesiji.”

Nisu to velike, to su male hidroelektrane

Ministar poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede HNK Donko Jović naglašava da se ovdje radi o malim protočnim hidroelektranama koje ne stvaraju nikakve akumulacije, a samim tim ne mogu imati nikakav uticaj na izazivanje poplava, što je, prema njegovim riječima, potvrdila i studija velikih voda rijeke Bune i Bunice, koju je za potrebe Ministarstva uradio Građevinski fakultet u Mostaru.

“Tvrdnje da ove male protočne hidroelektrane izazivaju određena plavljenja na području Bune i Bunice su stručno neutemeljene, neistinite i zlonamjerno plasirane u javnost od strane jednog broja tzv. ekoloških udruga. Ono što izaziva štetan utjecaj na ‘poplave’ jeste most preko rijeke Neretve koji je izgrađen tijekom rata. Isti bi trebalo rekonstruirati kako u periodu jesen-zima više ne bi podizao velike vode rijeke Neretve te time izazivao poplave. Ovaj problem je jako dobro poznat mještanima Bune, međutim, niti nakon više od dvadeset godina od njegove izgradnje, mještani Bune niti Grad Mostar nisu pokrenuli nikakve aktivnosti u cilju rješavanja ovog pitanja.”

Šefica odsjeka za izdavanje okolišnih dozvola, Mirjana Kovač, naglašava da prilikom izdavanja okolišne dozvole nisu ni od jedne strane u postupku dobili negativno mišljenje, a optužbe koje dolaze iz 29 ekoloških udruženja za zaštitu Bune, Bunice i Neretve smatra neutemeljenim.

“Od općine, grada, županije, lokalne zajednice, nikad nitko ništa negativno nije rekao. Oni su mogli u toku mjesec dana, dok je trajalo vrijeme za žalbu, reagirati. Putem web-stranice su bili informirani o tome da je donešena odluka. Ne mogu se ja sad baviti osobnim mišljenjima, primjedbe trebaju biti stručne. Mi na tim javnim raspravama nismo čuli bitne informacije. Imamo zapisnik u kojem piše da se predsjednici ovih nevladinih udruženja slažu sa zaključcima. I taj zapisnik sto posto nije lažan.”

Činjenicu da su prilikom donošenja okolišne dozvole u obzir uzeli isključivo studiju o procjeni uticaja na okoliš Građevinskog fakulteta u Mostaru, koja je urađena na inicijativu

investitora i Vlade, Mirjana Kovač ne smatra spornom.

“Stručna komisija je dala pozitivno mišljenje. Univerzitet u Mostaru ima sve stručnjake. Prof. Milašinić je na sastanku tako fino govorio, i mislim da nema većeg stručnjaka od njega. Meni ga je bila milina slušati. Čak su na tom sastanku u Ministarstvu bila i dva predstavnika lokalnog stanovništva i nitko nikad ništa negativno nije rekao.”

Nama su životi ugroženi

Miroslav Barišić živi sto metara od ušća Bune u Neretvu i smatra da bi izgradnjom hidroelektrana njegova kuća i imanje bili direktno ugroženi. “Lokalno stanovništvo nikad niko nije ništa pitao, a nas 95 posto je protiv izgradnje ovih hidrocentrala. Direktno je ugroženo 800 kuća. Uzvodno od ušća Bune nalazi se 317 malih vrela koja su direktno povezana s našim bunarima, tako da će prilikom izgradnje te ustave, odnosno razdjelnice koja djeli Neretvu lijevo i desno u te kanale, doći do dizanja podzemnih voda i naši bunari će biti gejziri. Međutim, to vlasti ne interesuje i niko se ne osvrće na naše apele.”

Bez obzira na apele lokalne zajednice, dvije i po hiljade potpisnika peticije protiv izgradnje mini hidroelektrana, te alarmantna upozorenja ekoloških udruženja, Vlada i investitor za početak radova čekaju izdavanje građevinske dozvole. Miroslav Barišić naglašava da će lokalno stanovništvo silom zaustaviti izgradnju.

“Mislim da će krenuti u izgradnju, ali nek’ probaju. Mi ćemo stati pred bagere pa ćemo vidjeti ko je jači: mi ili njihovi bageri. Spremni smo silom zaustaviti izgradnju u bilo kojem smislu, jer nama su životi ugroženi. Potopit će domicilno stanovništvo, pretežno hrvatsko, a ima i Bošnjaka i Srba. Meni je kuća izgorjela u ratu, niko mi nikad nije pomogao. Poslije rata krenuo sam od nule i dođu majmuni i idioti da urade ono što ne bi palo na pamet Göringu da uradi. Oni prave ekoaušvic.”

Prema nepotpunim podacima, u Bosni i Hercegovini u planu je izgradnja preko pet stotina mini hidroelektrana. Mada su mini hidroelektrane definisane i javnosti predstavljene kao obnovljivi izvori energije, njihova izgradnja na spomenicima prirode i lokalitetima od izrazitog turističkog potencijala jednostavno nije logična. Zbog izostanka nacionalne energetske strategije, vladajuće strukture i privatni investitori, pod parolom zapošljavanja, a motivirani isključivo kapitalom, spremni su da od građana ove države oduzmu jedino što im je ostalo – netaknuta prirodna bogatstva.

izvor: analiziraj.ba